

0Atualizadu dia 12 di Marsu di 2020: Informason inda sa ta ivului rápido y BPHC ta actualiza es informason a midida ki informason novu y relevanti stadispunivel.

Kuze ki é 2019 novel coronavirus

2019 novel coronavirus (SARS CoV-2, konxedu un bez pa 2019-nCoV) ta kauza duensa ki gosi ta txomadu di COVID-19. Y é un novu tipu di coronavirus, ditetadu pa prumeru bez na Wuhan, China. Es virus e ka conchedicu ma ta propaga pa umanus. Coronavirus (CoV) é un grandi familia di virus, alguns di kes ki ta kauza infeson umanu y duensa ki ta bai desdi risfriadi kumum pa duensa más gravi. Virus di Sindromi Respiratóriu di Médiu Orienti (MERS-CoV) y virus di Sindromi Respiratóriu Agudu (SARS-CoV) é izenplús di coronavirus ki pode kauza duensa gravi.

Modi ki COVID-19 ta propaga?

Kantu es epidemia kumesa surtu na Wuhan, China, txeu pasientis discrevi ligason pa un grandi merkadu di frutu di y animal di mar. Kel-li sujiri ma foi propagadu di animal pa pesoa. Entritantu, gosi sta klaru ma COVID-19 ta propaga o pega prinsipalmenti di pesoa pa pesoa. É propagadu atravez di gotikulas respiratórioi pruduzidu oras ki un algen infetadu tosi ô spira. Es gotikulas pode atinji pesoas ki sta na prusimadadi (nun raiu di 1,5 metru). Tanbe pode ser pusivel pa un pesoa pega COVID-19 atravez di toki di un superfisi ô objetu kontaminadu y dipos toka se propri boka, naris ô odju. Ividensia atual ta indika ma COVID-19 pode permanese viavel o vivu pa oras a dias na superfisi fetu di un variedadi di material.

Kal ki é kes sinal y sintomas di COVID-19?

Sintomas ta inklui febri y duensa respiratórioi, sima tosi y difikuldadi na respira. Na kazus gravi, infeson pode kauza bronkiti, pneumonia, sindromi respiratórioi agudu gravi, insufisiénsia renal y ti morti. Sintomas di COVID-19 pode ser similhanti di gripi.

Kenha ki sta en risku di konplikason gravi di COVID-19?

Alguns pesoas ta kore maior risku di fika duenti txeu dividu a es duensa. Kel-li ta inklui:

- Idozus/adultos mas bedjus
- Pesoas ki ten problema médica króniku gravi sima duensa di kurason, diabeti, duensa pulmorar.
- Mudjer grava

Si bu sta na maior risku di fika txeu duenti dividu a COVID-19, bu debe:

- Faze reserva di suprimentus, inkluindu midikamentu.
- Toma priauson diariu pa bu mante spasu entri bo y otu algen.
- Oras ki bu sai na públiku, mante lonji distancia di otu algen ki sta duenti, limita kontaktu prósimu (pelu menus 6 metru) y laba mon frikuentimenti.
- Ivita multidon u másimu pusivel.
- Ivita viajen di kruzeru y viajen aeriu ke ka e nesesario.
- Duranti propaga di COVID-19 na bu cuunidadi, fica na casa masimu psivel pa reduzi risku di bu pega es doensa.

Modi ki un COVID-19 pode privinidu?

Atualmenti ka ten vasina pa privini un COVID-19. Midjor manera di privini infeson é ivita spozison a virus. BPHC senpri ta rikumenda priauson padron pa djuda privini propagason di virus respiratórioi, inkluindu:

- Laba mon frikuentimenti ku agu y sabon duranti pelu menus 20 sigundu.
- Uza tualitas y gel a bazi di alkol.

- Ivita toka odju, nariz y boka ku mon antes bu laba bu mon.
Ivita kontaktu prósimu ku pesoas duenti
- Fika na kaza oras si bu sta duenti.
- Kubri bu tosi ô spiru.
- Ka bu partilha bebedas, kumida ô utensiliu di alimentason.
- Linpa y disinfeta objetus y superfisi frikuentimenti tokadu.

Si bu viajaba pa un aria jeografiku ku anplú transmison di COVID-19 na ultimus 14 dias y si bu sa ta xinti duenti ku febri, tosi ô difikuldadi na rispira, bu debe:

- Prukura kuidadus médikus imidiatamenti. Antis di bu bai pa konsultóriu di un prestador di kuidadus di saúdi ô sala di imerjénsia, txoma ku antisidensia y fla-l sobri bu viajen risenti y bu sintomas.
- Ivita kontaktu ku otus algen.
- Ka bu viaja timenti bu sta duenti.
- Kubri bu boka y nariz ku un lensu di papel ô ku manga (nau ku mon) oras ki bu ta tosi ô spira.
- Laba bu mon frikuentimenti ku agu y sabon duranti pelu menus 20 sigundu. Uza un anti-septiku di mon a bazi di alkol si agu y sabon ka sta dispunivel.

Pa más informason más risenti sobri arias jeografiku afetadu ku transmison kumunitariu jeneralizadu ô sustentadu di COVID-19, vizita <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/travelers/index.html>.

Kuze ki viajantis pode faze pa pruteje ses kabesa y otu algen?

Dipartamentu di stadu di Merka imiti un asesoria di viajen ta rikumenda pa merkanus y pessoas ki ta vivi na America pa ka viaja pa arias ku anplú transmison di COVID-19. Pa odja ki pais ki sta nes lista, vizita <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/travelers/index.html>. Si bu ten ki viaja:

- Ivita kontaktu ku pesoas duenti.
- Laba bu mon frikuentimenti ku agu y sabon duranti pelu menus 20 sigundu. Uza un anti-septiku di mon a bazi di alkol si agu y sabon ka sta dispunivel.
- Idozus y viajantis ku prublemas di saúdi subjasenti pode sta en risku di kontrai duensa más gravi debe papia y consulta ku ses prestador di kuidadus di saúdi sobri distinus di viajen antes decidi pa viaja.

Modi ki COVID-19 é diagnostikadu?

Si bu tene sintomas konsistenti di COVID-19 virus y bu viajaba pa un aria ku transmison jeneralizadu di COVID-19 na ultimus 14 dias, bu prestador di kuidadus di saúdi ta faze-u un testi pa diteta virus. Si bu xinti sintomas y bu staba en kontaktu ku algen ki testi di infeson pa COVID-19 da rizultadu puzitivu, kontakta bu prestador di kuidadus di saúdi. Prestador di kuidadus di saúdi debe recebiun stóriku ditalhadu di viajen di pasienti ku febri y duensa rispiratori agudu.

Modi ki COVID-19 é tratadu?

Ka ten ninhun tratamentu antiviral spésifiku rikumendadu pa infeson di COVID-19. Pesoas infetadu pa COVID-19 debe resebe kuidadus di apoiu y ajuda pa alivia sintomas. Pesoas ki pensa ma es foi spostu pa COVID-19 debe kontakta imidiatamenti ses prestador di kuidadus di saúdi.

Boston Public Health Commission | Infectious Disease Bureau

1010 Massachusetts Avenue | Boston, MA 02118 | www.bphc.org | 617-534-5611